

การจัดการศึกษาตามแนวมนุษยปรัชญาเพื่อพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ ๑๓ ปีขึ้นไป
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง

นางสาวอัญชลี กาปัญญา
ตำแหน่ง ครู

การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมอารยะประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาเป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ และการที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพดีนั้นจำเป็นต้องมีระบบการจัดการศึกษาที่ดีด้วยการที่จะพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องพัฒนาคนก่อน การเตรียมคนก็คือการให้การศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ดารณี อุทัยรัตนกิจ (๒๕๓๗ : ๑-๓)

เทคนิคการจัดการศึกษาตามแนวมนุษยปรัชญา (การศึกษาวอลดอร์ฟ) ซึ่งมีรากฐานมาจากมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) โดย ดร.รูดอล์ฟ สไตเนอร์ ได้นำการศึกษาวอลดอร์ฟมาจัดการศึกษาในสถานศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการพัฒนากาย (Body) จิต (Soul) และจิตวิญญาณ (Spirit) ให้บรรลุถึง ความดี (Good) ความงาม (Beauty) และความจริง (Truth) ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ครูต้องใส่ใจในการเตรียมสิ่งแวดล้อม สถานที่ อาคาร ห้องเรียน บริเวณสวน ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ และของเล่นที่เด็กเล่น ให้เด็กสามารถเชื่อมโยงที่ไปที่ไปในธรรมชาติได้ ตลอดจนพลังธรรมชาติของโลก คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ครูได้นำมาประสานในกิจกรรมต่างๆ ในอนุบาลวอลดอร์ฟอย่างมีศิลปะ เพื่อให้เด็กได้เข้าถึงธรรมชาติอันแท้จริงของโลก อภิสิริ จรัสขวนะเพท (ค้นคว้าออนไลน์) โดยแนวคิดของรูดอล์ฟ สไตเนอร์เน้นการเรียนรู้ของเด็กที่มาจากการซึมซับด้วยการสืบสานโดยตามธรรมชาติและตามธรรมชาติโดยไม่ต้องสัมผัสกับเทคโนโลยีที่หล่อหลอมเข้าภายในตัวเด็กทั้งกาย และจิตวิญญาณ บรรยากาศการเรียนรู้รอบตัวเด็กทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนหรือกลางแจ้ง ต้องเป็นบรรยากาศที่งดงามตามธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ประกอบด้วย ความสงบและอ่อนโยน เพราะรูดอล์ฟ สไตเนอร์ เชื่อว่าเด็กสามารถพัฒนาศักยภาพแห่งตนได้ภายใต้

การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติไม่ต้องตอกแต่งการสอนของครู โดยครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมเรียนรู้และการใช้ชีวิตอย่างธรรมชาติของเด็ก งานของครูที่โรงเรียนคือการจัดการเรียนการสอนด้วยการเป็นตัวอย่าง การจัดสิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศอบอุ่นและผ่อนคลาย ในขณะเดียวกันครูต้องเป็นผู้เชื่อมสานงานโรงเรียนสู่บ้านเพื่อสานภารกิจการสร้างพลังการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับเด็ก สำหรับการเรียนการสอนตามแบบวอลดอร์ฟเป็นวิธีการตามแบบธรรมชาติ เป็นไปตามบรรยากาศของชุมชนและตารางกิจกรรมประจำวัน ที่ครูและผู้เรียนจะเรียนรู้ร่วมกันตามความสนใจของเด็ก วิธีการจัดการเรียนการสอนจะเป็นการจัดกระทำทั้งระบบตั้งแต่บรรยากาศของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมและห้องเรียนต้องเป็นไปตามวิถีธรรมชาติ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนของครู ในขั้นตอนการสอน ของครูจะมีลักษณะเฉพาะต่างจากการเรียนการสอนแบบอื่นๆ ตรงที่การกระตุ้นการเรียนรู้เริ่มจากการแสดงแบบให้เด็กเห็นตามบรรยากาศที่จูงใจ กุหลาบ ต้นติผลาชีวะ (๒๕๕๑: อัดสำเนา)

การที่บุคคลจะดำเนินชีวิตของตนในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือในการเรียนรู้ในด้าน การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณแสวงหาความรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การควบคุมตนเอง การทำงานและการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี ซึ่งคนพิการก็ต้องมีสิ่งทีกล่าวมาข้างต้นเช่นเดียวกัน ฉะนั้น ทักษะการดำรงชีวิต หรือทักษะชีวิตจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามช่วงวัย ไรท์ (Wright, 1980) ได้นิยาม การดำรงชีวิตอิสระหรือทักษะชีวิตของคนพิการว่าหมายถึงความสามารถของคนพิการในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเอง เข้าร่วมในกระบวนการของการจัดการควบคุมตนเอง ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ดัทตาและกันดู (Dutta & Kundu, 2006) ได้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การดำรงชีวิตเป็นทัศนคติ การเคลื่อนไหวทางความคิด การเมืองและสังคมของมิติต่าง ๆ ของโลก และได้ชี้ให้เห็นว่าปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับให้เกียรติต่อสิทธิ โอกาสที่เท่าเทียมกันของคนพิการการเสริมพลังและการยอมรับนับถือตนเองของคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า คนพิการเป็นผู้ที่รู้เรื่องชีวิตของตนเองดีและมีสิทธิ์ที่จะแสดงการควบคุมชีวิตของตนเองได้เต็มที่ ซึ่งโนเสกและรัทสกา (Nosek, 1997; Ratzka, 1997) ได้เน้นย้ำว่าเป็นการสร้างหลักประกันว่าคนพิการ มีสิทธิและทางเลือกอื่น ๆ เช่นเดียวกับเพื่อนร่วมชุมชนและสังคม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง (๒๕๕๙: อัดสำเนา)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเรียนรู้ของคนเกิดจากความสมดุลของความคิด ความรู้สึก และเจตจำนงของคน ๆ นั้น หากเด็กได้อยู่ในบรรยากาศแห่งความต้องการ ความรู้สึกสบายใจ ความผ่อนคลาย เด็กจะถ่ายทอด

ความคิดและการเรียนรู้อย่างแยกย่อยรวมไปกับการทำกิจกรรมที่เขากระทำอยู่ ซึ่งข้อดีของการเรียนการสอนตามแบบวอลดอร์ฟ คือ การใช้วิถีธรรมชาติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นสาระหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งครูสามารถนำไปประยุกต์สู่การสอนตามปกติได้ การใช้สื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ไม่ใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปสามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กมากกว่า ครูควรให้ความสนใจกับการใช้อุปกรณ์ธรรมชาติให้เด็กได้สัมผัสและนำมาสร้างสรรคการเรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปางได้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวมุขยปรัชญาเพื่อพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ ๑๓ ปีขึ้นไปที่เป็นการพัฒนาบุษย์แบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และจิตวิญญาณ โดยได้นำนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนตามแนวมุขยปรัชญามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยได้จัดทำนาฬิกาชีวิต หน่วยการเรียนรู้ของห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ ๑๓ ปีขึ้นไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนตามฤดูกาลที่เน้นธรรมชาติ สอดแทรกวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่นผสมผสานทั้งกิจกรรมวงกลม บทกลอน นิทาน ดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัด ยูริธมี (ศิลปะแห่งการเคลื่อนไหว) งานปฏิบัติหัตถกรรมและงานทำสวน การประกอบอาหาร งานบ้าน งานครัว สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ ๑๓ ปีขึ้นไปให้สามารถช่วยเหลือตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๕๑). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เบริน-เบส บัค. ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (๒๕๓๗). *การศึกษาสำหรับคนพิการ ในยุคโลกาภิวัตน์* , สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองการพิมพ์.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง. (๒๕๕๙). (ร่าง) หลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาทักษะการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตสำหรับเด็กพิการซ้อนของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง พุทธศักราช ๒๕๕๙. เอกสารอัดสำเนา.
- อภิสิทธิ์ จรัสขนะเพท, (ม.ม.ป.). วอลดอร์ฟ (Waldorf). สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th/วอลดอร์ฟ/#article102>.

